

Kolbász hallal és egérrel

1.

Már a régiek is tudták, hogy keményebb teleken a kolbász is jobban fog. Ez arról jutott eszembe, hogy az idei is egy kemény télként vonul majd be a telek történelmébe. Igen, történelmük a teleknek is van. Minden teleknek megvan a maga története. Ezeket a történeteket pedig régen kolbásszal írták. Az igazság az, hogy elődeink annyira szegények voltak, hogy nem is tudtak volna mással írni. Az egyetlen tárgy, ami kéznél volt, és valamennyire hasonlított a ceruzára, illetve valamilyen íróeszközre, a kolbász volt, hát azzal írtak, ahogy tudtak, a maguk módján. A kolbászt utána megették. Akinek később jutott eszébe, amit le akart írni, annak egyszerűen pechje volt. Kemény idők voltak, de senki sem háborgott, hiszen a régiek nagyon jól tudták, mi a természet törvénye. Meg a kolbászé.

Napjainkban, amikor a világ egyre inkább távolodik a dolgok eredeti természetéből fakadó értékek alkotta miliók prioritásaitól, érdemes újra elővenni a régiek kolbászolásainak tanulságait. Aki ugyanis a múltat nem ismeri, a jelenben bolyongásra van ítélve, a jövőről pedig eleve nem is lehet fogalma. Ez épp olyan evidencia, mint hogy a halak nem tudják, hogy ők halak, még akkor sem, ha általában keresik a többi hal társaságát. A teljes igazság viszont az, hogy a halak senkinek a társaságát nem keresik. Éppen ezért halak. Ha nem másért.

2.

Kortárs Kolbászfogyasztók Koalíciója néven léptek közös platformra a minap a kortárs kolbászfogyasztók érdekképviseleti szervezeteinek szuperzanásított kivonataként fellépő szakértői csoportok ideiglenes felhatalmazással megválasztott küldöttei. Követeléseiket egyetlen pontba sűrítve azt kívánják, legyen ismét gömb a számítógépes egerekben. Hazai hatástanulmányok és brit tudósok bevonásával készült nemzetközi szintű geopatológiai, paleontológiai, enológiai, gerontológiai és paradontológiai kísérleteik során kimutatták, hogy a 21-ik századi globális fejlődés irányvonalának első nagy zsákutcája a mechanikai, vagy ahogy mi parasztos ká-európaisággal mondani szoktuk, a golyós egerek mellőzésében keresendő. Az idősebbek közt talán még vannak olyanok, akik emlékeznek gyerekkoruk golyós egereire, amelyeket az asztallapon vagy szerencsésebb esetben a külön erre a célra gyár-

tott egéralátéteken mozgatva lehetett használni. A golyó rögzítését szolgáló alsó csavarzár sokszor kilazult, a golyó elgurult, keresni kellett. Olyan is előfordult, hogy érdekes gumira emlékeztető borítása megkopván időnként elvesztettük az uralmat a kurzor fölött. A munka leállt, szólni kellett az informatikusnak, hogy baj van, és persze jöttek a dolgok, amelyek ilyen esetekben általában jönni szoktak: ha már így alakult, igyunk meg egy kávét, szívjunk el egy cigit, nézzük meg, van-e valaki a folyosón, ha igen, kérdezzük meg tőle, hogy van, egyetért-e a nagy igazsággal, hogy több nap, mint kolbász. A munkafolyamat megtorpant, aztán persze újraindult. De amióta feltalálták és elterjesztették az optikai egereket, amelyek golyó nélkül is működnek, mindenhol minden a legnagyobb rendben halad előre, az elvárt tempóban. És ez nagy baj. Ezen szeretne változtatni a Kortárs Kolbászfogyasztók Koalíciójának javaslata, amely törvénnyel szabályozná az egyes munkahelyeken a mechanikus és optikus egerek arányát, biztosítva ezzel, hogy továbbra is legyenek olyan esetek, hogy valakinek időnként elgurul a golyója. Lesz petíció, meg online spot, meg logós mellény. A közös jelszó valószínűleg az lesz, hogy Golyót mindenkinek!, de erről még nincs konszenzus, mivel a koalíció szellemi holdudvarának számítóközeg egyik meghatározó alakja szerint ez túl széles jelentéstartományokkal rendelkezik ahhoz, hogy bizonyos kontextusban ne érthessék pejoratívan. Ha elég pénzt sikerül összegyűjteni, hűtőmágnesek is lesznek, tette hozzá a kezdeményezés koordinálásával ideiglenesen megbízott Péter.

3.

Mari néni nyolcvanegy éves. Szellemi frissessége vállalható, gyorsulása majdnem kifogástalan. Mivel szülőhelyén, a dimbes-dombos terepviszonyairól ismert Palócföldön afféle élő történelemkönyvnek számít, az egyik országos hírportál munkatársai születésnapja alkalmából meglátogatták, hogy videóinterjút készítsenek vele. Persze Mari néni nem tudja, mi a hírportál, sőt azt sem, hogy az operatőr szerepét ellátó fiatal hölgy kezében villogó dobozka egy kamera volt, de azért szívesen válaszolt a kérdésekre, hiszen az ilyesmi soha nem esett nehezeére. Ezért is döntöttek úgy a riporterek, hogy a népszokásokról és egyebekről szóló kötelező körök után csak úgy, a poén kedvéért szembesítik egy régi falubeli pletykával, mely szerint ő eredetileg nem is nő, hanem férfi. Igaz, kisszíveim, nagyon igaz, felelte a kérdésre Mari néni. Embernek születtem, de asszony lett belőlem. Egy ideig úgy is hívtak a faluba, hogy emberasszony. Ott megy az emberasszony. Én meg az elején haragudtam érte, de aztán úgy voltam vele, hogy majd abbahagyják. Meg a dolgom is anynyi volt, hogy eszembe sem jutott, hogy máshogyan is hívnak, mint ami a nevem, vagyis no, hogy mi vagyok, ugyi. Nagyon sokat köllött akkor dógozni, kisszíveim. Engem má tizenégy évessen vittek a zerdőre kapányi. A riporterek figyelmesen hallgatták, de persze főleg az érdekelte őket, hogy hogyan lett Mari néni férfiből nő, és főleg, hogy mindezen körülmények dacára hogyan lehetséges, hogy szült és felnevelt négy gyermeket. Fel is tették neki a kérdést, hogy miként sikerült ezt kivitelezni akkoriban faluhelyen, de Mari néni csak annyit mondott, hogy meg lehetett oldani mindent, ha az ember nagyon akarta, meg ha őszintén imádkozott a Jóistenhez. A részletekre nem emlékszik, de nem is foglalkozott velük, hisz rengeteg volt a dolga, ha meg volt egy kis ideje, inkább fütyült valamit a Csárdáskirálynőből. És hajtotta a magáét tovább az erdőről meg a kapálásról. De még arra sem lehetett őt rávezetni, hogy problémaként beszéljen az említett esetről. Háború volt, az asszonyok is gyakran végeztek férfimunkát, mindenki úgy boldogult, ahogy tudott. És ahogy jobban megnézték, látták, hogy Mari néni arca tényleg kicsit férfias vonásokból építkezik, és úgy beszél magáról, mintha sötétkék alapon apró fehér virágos köténye alatt tényleg férfiaságot viselne, nem pedig nőiességet. Pedig kendőt is hord, még hozzá szakszerűen kötve, hátracsapóval. Időnként meg is igazgatja álla alatt a csomót, pontosan olyan mozdulattal, ahogy a kabaréban régen Kató néni szokta. Akiről egyébként szintén köztudott volt, hogy valójában férfi, hiszen Ihos József alakította. A két riportert már-már bele-törődött a meddő forgatás tényébe, amikor az egyikük, mintegy utolsó kérdésként oda-szólt a szépkorú transzneműnek: na és a kolbászt, azt tetszett szeretni élete során a Mari

néni? Az asszony érteni vélte a kérdést, és oldalra biccentett fejével kibökve, hogy ezen bizony még soha nem gondolkodott. Azért nem, mert ha abban a szerencsében részesültek életük során, hogy kolbász került az asztalukra, nem gondolkodtak azon, szeretik-e, hanem fogták és megették. Volt, aki vágta, volt, aki harapta. ■ ■ ■

Lány a középső országreszből

1.

Nem látni már a rózsaszín, testhez álló pulcsis riporterlányt a képernyőn egy ideje. Talán babája született, és nem kíván nagy hassal a kamera elé állni. Az ország középső részéből küldött tudósításokat, általában jelentéktelen eseményekről. Az volt az érzésem a riportjait nézve, hogy az összeállításait csak azért közli egy országos tévécsatorna, mert a szabályok értelmében meg kell tölteniük egy előre meghatározott időszávet regionális hírekkel, tekintet nélkül arra, hogy ezek a hírek mennyire érdekesek. Ámbár a környék lakóinak, az ország középső részében élőknek talán érdekesebbek voltak, mint nekem, aki nem élek az ország középső részében, és nem is tervezek oda költözni. Mindezek ellenére nemegyszer fokozott érdeklődéssel követtem ezeket a híradásokat a rózsaszín, testhez simuló pulóve-

res riporternő tolmácsolásában. Legtöbbször persze hang nélkül, hiszen ha nézek is tévét nagy ritkán, leginkább lehalkítva, és ezt a szokásomat a testhez simuló rózsaszínű pulóveres lány felszólítására sem lennék hajlandó feladni. Jobb is így, ha nem is érdekesebb, mindenképp elgondolkodtatóbb, hiszen a háttérben suhanó élőlények motorikájából, a vágóképekből és a megszólalók arckifejezéséből próbálom meg összerakni a riportot, a felvonultatott problémát. A végén pedig a rózsaszín pulóveres hölgy hirtelen feltett mosolyából és bólintásából már tudom, hogy a riportnak pillanatokon belül vége. Ilyenkor egyébként be szokta mondani a nevét is, meg a csatornáét, akik tehát nem lehalkítva figyelik, biztosan hallják. Nem élem meg mindezt veszteségként, egyébként is zavarni szokott, hogy a tévés műsorvezetők, ha tehetik, saját tévéjük nevét ismételgetik, a lapok meg imádják leírni, ha valamit konkrétan nekik mondott valaki. Nem kell szerénykedni, mondják, hisz mindenki nyomul. Igazuk van. Nem is kapom fel a fejem ilyesmire már jó ideje, mint ahogy képernyőn szolgálatot teljesítő személyiségek látványa sem termel bennem figyelemingert. Ápoltak, előnyösök, profik, és egy komoly csatorna arculatának megfelelően gesztikulálnak. A szolgálat letelte után vélhetően nem egyenesen haza mennek, hanem italoznak egyet valamelyik kedves ismerősükkel egy üzletközpont folyosóján kialakított kávézó belső traktusában, de ott is inkább a fal felé fordulva, hogy a bámész vásárlók ne kezdjenek el mutogatni rájuk. A baráti italozások természetéből fakadóan az ilyen személyiségek esténként elmaradoznak, és csak kilenc körül taxiznak haza, ami végül is elnézhető nekik, hiszen másnap elég tízre beérniük. A rózsaszín lány annyiban különbözik tőlük, hogy megjelenésében nem kimondottan előnyös, sem profi. Mindig ugyanabban a rózsaszínű pulóverben áll a kamera elé, hidegebb időben legfeljebb rávesz egy sötét szőrvetkábátot. Haja sötét, szürkécske arca általában rosszul megvilágítva. Látszik hogy nem profi, és inkább csak mellékkeresetként készíti a riportokat. Plázákba sem jár este italozni, de ha jár is, nem kell a falnak szemben ülnie, hisz nem ismerik fel. Ha ez így folytatódik, aligha lesz belőle médiaszemélyiség. Nyilván nem is érez magában igényt ilyesmire, vagy ha mégis, hozzátartozói ezt az igényét hatékonyan elnyomják. Aki a környezetében ilyesmire valódi készletet érzett, az már a fővárosba költözött, a középső országrészben pedig egyébként sincsenek plázák. Kietlen katlanok vannak, füves fennsíkok, meg néhány, eszeveszettül elhanyagolt cseppkőbarlang. Ilyen a középső országrész.

Nem tudok tehát túl sokat a rózsaszín pulcsis lányról, de tény, hogy ő rólam valószínűleg még ennyit sem. Mindenesetre szép gesztus lenne a részéről, ha születendő gyerekének, aki miatt a riportjai szünetelnek, az én nevemet adná, mintegy jelezve: tud rólam, és értékeli, hogy a magam kis extrém körülményei közt is rendszeres nézője vagyok tudósításainak, ha hallgatója nem is. Vajon tudna működni egy ilyen családmodell? Mert hogy azt nyilván nem várná senki, hogy összeköltözzünk, és ami engem illet, nem kívánok családjogi kapcsolatot kiépíteni senkivel a jelen feltételek mellett, inkább csak afféle csendes társként, szürke eminenciásként húzódnék meg keresztfiam életpályamodellje mögött. Hátsó megmondó emberként, akinek ki lehet kérni a véleményét, ha a gyerek sorsa alakulásában komolyabb kérdőjelek merülnek fel. Körülmetélés, pályaválasztás, agyagozó szakkör. Talán megelégednének ennyivel, mármint a család. Én biztosan. Aztán eszembe jutott, mekkora felelősségvállalást jelent, ha valakinek tiszteletből az én nevemet adják. Egy teljesen új lénynek. Bár már fentebb említve volt, de ez gyakorlatilag nem lenne más, mint a szűk értelemben vett keresztapaság. Ebben az esetben viszont egy újabb megkerülhetetlen kérdéssel szembesülök. Akarok én egy ismeretlen, rózsaszín pulóveres, középső országrészbeli riporternő gyerekének a keresztapja lenni? Hogy majd a nyakamra járjon anyjostul, ha pénz kell neki, vagy bármi egyébre szüksége van? Összeköttetésre a kórházi várólista miatt, protekcióra a felvételinél, vagy akár egy használt Škoda Feliciára, hogy eljárhasson a haverjaival bulizni péntek-szombatokként? Kettős csapdahelyzetbe kerülnék, hiszen csapolhatná a pénzemet és energiámat egy életen keresztül, ha meg nem segítenék neki, én lennék a keresztapák söpredéke. Hiszen mégiscsak ő lenne a keresztfiam. Vagy a keresztlányom. Mert hogy igazából még a nemével sem vagyok tisztában. Egy árva sort nem kaptam arról, hogy ez a gyerek kinek-minek születik, vagy született, hol, mikor, és hány kilóval, nemhogy arról, hogy tart-e igényt rám, a segítségemre, a pénzemre, az összeköttetésemre a kórházi várólista miatt, protekcióra a felvételinél, vagy akár egy hasz-

nált Škoda Feliciára, hogy eljárhasson a haverjaival bulizni péntek-szombatonként. Semmi sem biztos vele kapcsolatban, de én már döntéskényszerbe vagyok állítva. Nem kényerem a vívódás, ugyanakkor némi felelősségérzet azért szorult belém. Segíték is nagyon szívesen, ismeretleneknek is, pláne, ha az illető rokon, ámbár a keresztapaságnak rokoni szál nem feltétele. De hogy a bolondját járassa velem valaki, ahhoz nem fogok asszisztálni. Nem leszek a falu címeres ökre. Nem repülök rá azonnal a helyzetre, hanem szépen kivárom, hogy mi lesz. Megtalálnak ezek, ha nagyon akarnak valamit. Ami egyelőre és továbbra is biztos, hogy a rózsaszín, testhez tapadó pulóveres lány már nem tudósít az ország közepső részéről. Nekem pedig eggyel kevesebb okom van, hogy nézzem a tévét.

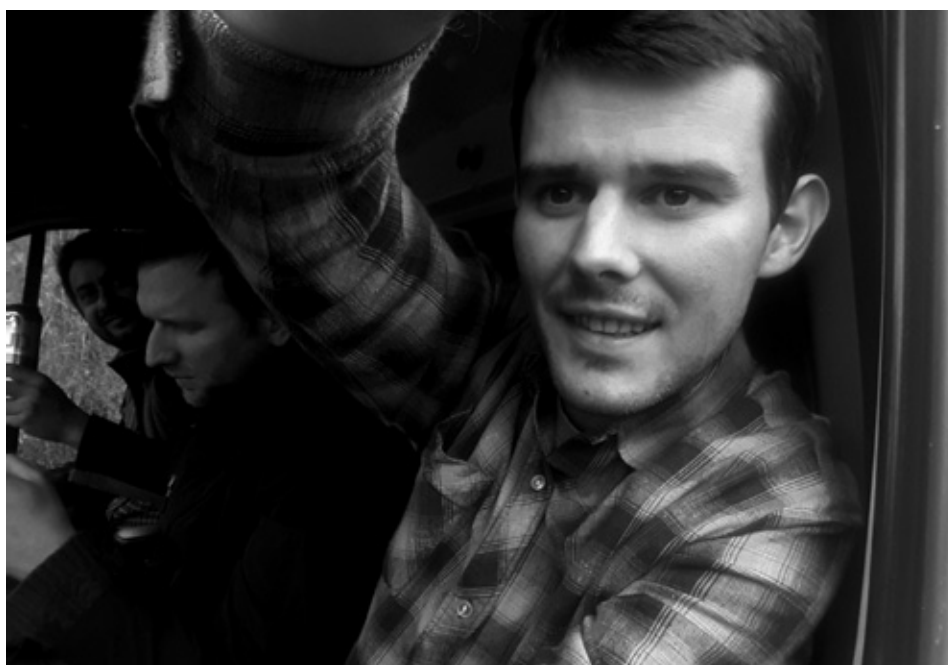
2.

Csodák csodája, jelentkeztek. Felhívott egy nő, hogy ő a közepső országrészbeli lány, pontosabban neki az anyukája, amiből az következik, hogy a születendő gyermek leendő nagymamája. És ha nekem genetikailag közöm lenne az egész történethez, akkor vélhetően ő lenne az anyósom. De ne szaladjunk előre, szögezte le a hang, hiszen most az öröm ideje van: a születendő gyermek az ultrahang szerint fiú lesz, és mivel imáim az égben meghallgatásra találtak, az én nevemet fogja kapni. Wonyarc-vashegyi Veres István lesz a neve tehát, amelyet felnőtt korában, úgy alakulván, hogy művésznévre lesz szüksége, W-V-Veres Istvánra módosíthat. Ez viszont már az ő dolga, az ő döntése, meg hát nem is biztos, hogy művészember válik belőle, nem lehet az ilyet előre kiszámolni, az élet nem egyenlet, még akkor sem, ha teli van ismeretlenekkel. Igazából ez a dolog kellemes része, amiért felhívott, a másik meg az, hogy a hivatalos résszel kapcsolatban lenne egy apró kötelezettségem. Apasági nyilatkozatot kellene tenni, vagyis hogy aláírni, a nyomtatvány megvan az anyakönyvi hivatalban, ezt mindenképp jó lenne még a szülés előtt, mert ellenkező esetben az anya vezetéknevével kénytelenek anyakönyvezni a picit. Úgyhogy ha tartom magam a fentiekben elgondoltakhoz, szíveskedjek átfáradni hozzájuk valamikor a közepső országrészbe, hogy a hivatalos aktusra is sort keríthessünk. Az egyéb ügyek intézését meg a szülés körüli tennivalókat, vásárlásokat, beszerzéseket ők elintézik, nem várnak el tőlem az égvilágon semmit. Nem kell a pénzem, az időm, sem a kapcsolataim, ismeretségeim, befolyásom, de még egy használt Škoda Felicia sem, hisz ezek olyan jelentéktelen apróságok a tény mellett, hogy egy új élet, egy új valami jön közénk, ami már magában egy csoda. Köszönik a hajlandóságomat, az ötletemet, az áldozatkészségemet, meg hogy átvonatozok hozzájuk a közepső országrészbe aláírni az említett papírt. Mászt igazából nem is kérnek, hisz már ez sem kevés, és általában véve is nagy ritkaság, hogy valaki ilyen tekintetben siet ismeretlen emberek segítségére. És persze találkozhatok is majd bármikor a kisfiúval, amikor csak szeretnék, ők nem csak minden második hétvégén engednek hozzá, ahogy az elvált apukákat szokás. Én nem vagyok elvált apa, én mehetek bármikor. Mielőtt megyek, majd szóljak azért előtte, és azt főzik, amit szeretek.

3.

Elhatároztam, hogy nem fogok toldalékokat használni. Böjti megfontolásból, takarékosági szempontok szerint. Példát mutatva minden létezőnek az univerzumban, különös tekintettel mégis a keresztfiamra. Nyakunkon a nagyböjt, melyhez fűződő szimpátiánkat nemcsak a hűség elhagyásával fejezhetjük ki, hanem bármilyen takarékosági gyakorlattal. Jómagam a keveset szólás híveként nyelvergonómiai böjtöt tartok: elhagyom a fölösleges lingvisztikai sallangokat, és beérem az adatközlés szikárabb verzióival. Ennek egyik módja lehet, hogy nem használok toldalékokat. Használja őket, aki akarja. Megkímélt, jó állapotú toldalékokat ajándékozok rászoruló családoknak – szólhatna a hirdetés. A ragokat és a jelzőket ingyen adom, a képzőkért, amennyiben módjukban áll, azért adjanak valamit. Terményeket, régiségeket, értékpapírt, akármit. Mert a rag meg a jel az oké, van belőlük akárhány zsákra való, de a képző azért mégiscsak egy nyelvi csodafegyver: képes

megváltoztatni a szó faját. Igéből főnevet, főnévből igét, de még melléknévből is képezhetünk vele, amit akarunk. Szóval a képzőknek megkérem az árát. Újságpapírba tekerve szépen kartonokba rakom őket, el lehet vinni egy tolokocsival. Be lehet pakolni a kombi vagy a pickup csomagterébe. Most, hogy így szétcsaptam közöttük a leltározás okán, magam is meglepődtem, milyen sok toldalékot használtam alig. De a gyakran használtokról is lemondok, és nemcsak a nagybőjt idejére, hanem talán örökre. Meglátom, hogyan boldogulok nélkülük, aztán ha menni fog, talán folytatom a leépítést, elhagyok néhány marginális szófajt, amelyek nagyrészt csak a helyet foglalják. Módosítószók, partikulák, kötőszók – van belőlük egy rahedlival. Majd a szavak közti szünet ellátja a szerepüket – aki nagyon akarja, úgyis megérti, mit akarok. A névmásokkal még várok, hiszen rövidkék, alig foglalnak helyet. Legalábbis a személyesek meg a mutatók. A többi nem kell. Vihetitek a határozószókat is, de tulajdonképpen a melléknevek sem kellenek. Hisz minden valamilyen, nem kell még külön skatulyázgatni, pontosan milyen, vagy milyen nem. Megmaradok alapgázon az igékkel, a főnevekkel meg pár névmással. Amivel mindenképp számolnom kell, hogy megnövekszik a nonverbális kommunikációm szerepe – többet fogok gesztikulálni, nagyobb szerep hárul a mimikámra. Kicsit legalább megedzem fonyadt arcizmaim. De az is lehet, sőt egészen logikus, hogy a helyzet visszahat a mondani-valómra, megfogytokoztatva azt. Ez az élet más területein is érvényes: akinek nincs biciklijé, egyszerűen kevesebbet biciklizik, mint az, akinek van. Utolsó lépésként pedig talán az igékről meg a főnevekről is lemondok. Közölnivaló híján nem is venném már hasznukat. Ha valaki azt gondolja, hogy ettől megszűnik az interakcióm a világgal, meg hogy ez a halál kezdete, akkor téved. Vagy én tévedek. A lényeg, hogy ezeket sem fogom már használni, de nem is adom el őket. Bepakolom mindet a szekrényekbe dohosodni, molyosodni. Majd megörökli őket, aki megörökli, egy forró kérdőjelektől fűtött fiúgyermek, a rózsaszín pulóveres riporterterő szüleménye, akiről azóta megtudtam, úgy hívják: Gabriella.

Veres István (1984): író, újságíró. Eddigi kötetei: *Galvánelemek és akkumulátorok* (novellák), *Dandaranda – szerelem, biztonság, kutyák* (regény), *Széchenyi – pozsonyi mesék*. Pozsonyban él.